

[afb. 1

KOLONIALE FOTOGRAFIE WAARIN HET CHRISTELIJK SUPERIORITEITS GEVOEL OVERHEERST.

TEKST BEN KREWINKEL.

Suriname, een fotoreportage van land en volk (1949) is het resultaat van een reis die fotograaf Willem van de Poll (1895-1970) maakte in opdracht van enkele maatschappijen en het ministerie van Overzeese Gebiedsdelen.¹ In 1948 vertrok Van de Poll achtereenvolgens naar de Nederlandse Antillen en Suriname om in 'de West' fotoreportages te maken.² De opnames die hij in Suriname maakte werden in 1949 gebundeld in het fotoboek *Suriname*, dat in twee talen verscheen en in het Nederlands ook in tweede druk verscheen.³

SUPERSYMPATHIEK MAAR NIET GEËNGAGEERD

Onder het grote publiek genoot Van de Poll al de nodige bekendheid als fotojournalist op het moment dat hij op de Antillen arriveerde. Zo kondigde het weekblad *Amigoe di Curacao* zijn bezoek aan het eiland aan met de woorden: 'Wie kent hem immers niet, de vlotte en sympathieke persfotograaf uit Nederland.'⁴ Van de Poll was een zeer actieve maar politiek weinig bevolgen fotograaf. Aan zijn engagement werd dan ook getwijfeld door een verschillende collega's die, in tegenstelling tot Van de Poll, vooral linkse sympathieën koesterden.⁵ Als liberale en gezagsgetrouwe fotograaf week daarmee zijn werk af van artistieke tijdgenoten zoals Cas Oorthuys. Van de Poll was fel antifascistisch én anticommunistisch.⁶ Tijdens de Tweede Wereldoorlog had Van de Poll in dienst van het Militaire Gezag gewerkt later werd hij benoemd tot staffotograaf van Prins Bernhard, opperbevelhebber van de Binnenlandse Strijdkrachten. Die nieuwe functie lag aan de basis van zijn latere werk als fotograaf waarin hij zich een zeer gezagsgetrouwe en vaderlandslievende fotograaf betoonde. Illustratief was het boek *Kerels van de daad* (1947) waarin Van de Poll het Nederlandse beleid in Indonesië verdedigde terwijl het onafhankelijkheidstreven in een gewelddadige fase was beland.⁷

¹ In 1948 had Willem van de Poll al een lange carrière achter de rug, die haar oorsprong vond in 1919 toen hij een foto-opleiding begon aan de gerenommeerde Graphische Lehr- und Versuchsanstalt in Wenen. Hij begon zijn foto-carrière als een van de eerste reportagefotografen van voor de Tweede Wereldoorlog en in die hoedanigheid fotografeerde hij niet alleen in Europa, maar ook in het Midden-Oosten en Noord-Afrika. Zijn werk werd verspreid door fotopersbureaus als *Schostall*, *Associated Press* en *Black Star*. Zijn reportages verschenen in tijdschriften wereldwijd.

² Louis Zweers, *Standplaats in de tropen* (Walburg Pers, 1996), p. 43. In het christelijke weekblad *De Spiegel* zou een reeks fotoreportages verschijnen onder de kop 'Met de camera door de West'

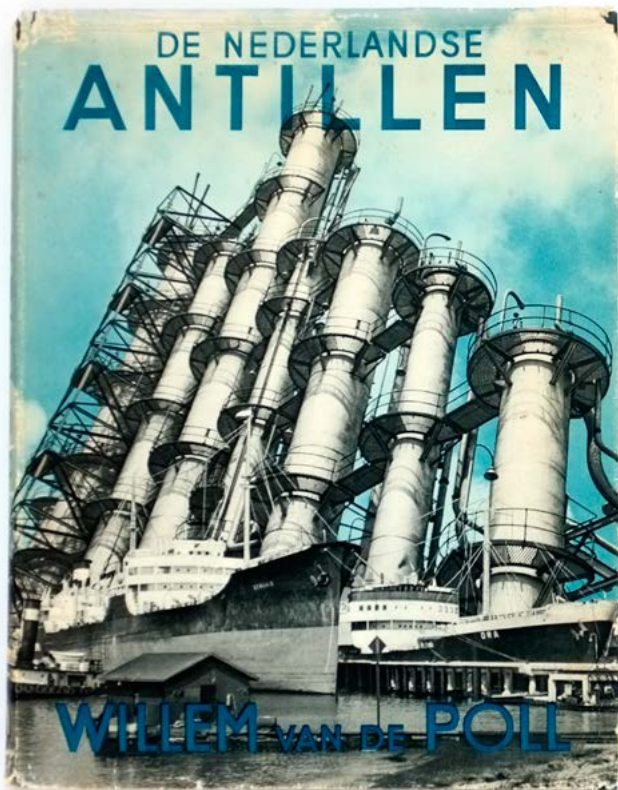
³ Zowel de boeken *Suriname* en *De Antillen* kenden Engelstalige drukken, en *Suriname* kende een tweede druk in 1951. Het fotografische werk gemaakt op de Antillen was ouder dan dat van *Suriname*, maar verscheen pas later in boekvorm.

⁴ *Amigoe di Curacao*, 6-2-1948.

⁵ Flip Bool e. a. (red.), *Dutch Eyes* (2007, Uitgeverij Waanders), p. 334.

⁶ Het door Willem van de Poll samengestelde anti fascistisch boek *Nazi Hel SS* (Van Holkema & Warendorf, 1945) toonde hoezeer Van de Poll het fascisme verafschuwde.

⁷ In 1947 publiceerde Van de Poll maakte in opdracht van de Nederlandse Repatriëringdienst naar Nederlands-Indië het boek *Kerels van de daad*. Hierin werd de repatriëring van de Indische Nederlanders en het verblijf van de Nederlandse oorlogsvrijwilligers in Indië belicht.[7] Bovendien werd een positief beeld geschetst van de rol van de Nederlandse militairen in Indonesië, vlak voordat de politionele acties zouden plaatsvinden. Het boek verscheen bij uitgeverij W. Van Hoeve dat zich specialiseerde in boeken over de kolonie Nederlands-Indië.[7] *Kerels van de daad* verscheen in een turbulente periode waarin Nederland haar grip op Nederlands Indië aan het verliezen was. De toon was vaderlandslievend en stond diametraal tegenover het fotoboek *Een staat in wording* (Contact, 1947) van tijdgenoot Cas Oorthuys, dat gold als een legitimatie van de onafhankelijkheid van Indonesië.

[afb. VP001]

VAN HET ROERIGE INDONESIAË NAAR DE RUSTIGE WESTELIJKE GEBIEDSDELEN

Toen Van de Poll naar de gebiedsdelen in de West vertrok leek het politiek rustige Suriname nog onlosmakelijk verbonden met Nederland. Hoewel in Suriname het zelfbewustzijn groeide bij de 'gegoede burgerij', die vooral bestond uit de Creoolse elite, heerste er een relatief politieke rust. De opkomst van politieke partijen, veelal gelieerd aan een etnische achtergrond, en de invoering van het algemeen kiesrecht in 1948 voltrok zich op het moment dat Van de Poll zijn werkzaam was in de regio. Van expliciete politieke stellingname met betrekking tot Suriname was in het werk Van de Poll geen sprake. De fotojournalist zei hierover: 'Ik ben geen politicus, dus vraag mij niets hieromtrent. Ik ben zuiver fotografisch ingesteld.'⁸ *De Telegraaf* verklaarde de hernieuwde belangstelling voor de gebiedsdelen in de West aan de 'gewijzigde situatie' in Indonesië. De krant was vol lof over het 'nieuwe' werk van Van de Poll.⁹

Noch in het boek *Suriname* (1949), noch in het vervolg *De Antillen* (1950) ging Van de Poll nauwelijks in op het groeiende zelfbewustzijn. Beide boeken stralen een sfeer van optimisme uit waarbij wederzijdse inspanning en onderlinge verbondenheid bijdragen aan een positief toekomstbeeld.¹⁰ De omslagen, maar ook de inhoud van beide titels tonen overigens wel een duidelijk verschil. De keuze van de omslagfoto van *Suriname* die een Marron toont die op 'primitieve' wijze op vis jaagt, tegenover de 'industriële' omslagfoto van het later uitgegeven *De Antillen* is veelzeggend. [zie afbeelding VP001] In de ogen van Van de Poll waren de Antillen verder ontwikkeld dan Suriname.

SURINAME

Van de Poll streefde met het fotoboek *Suriname* na het Nederlandse publiek bekend te maken met Suriname, waar het tot dan toe, volgens de fotograaf, weinig interesse in had getoond.¹¹ Na de inleiding en 'enige inlichtingen vooraf', waarin een kort historisch overzicht, algemene cijfers over het land, religies en de bevolkingsgroepen worden beschreven, volgt een tekstblok van 57 pagina's die reiservaringen Van de Poll chronologisch beschrijven. Hierop volgt een sectie met iets meer dan tweehonderd foto's gedrukt in koperdiepdruk. Het fotoblok wordt ten slotte gevolgd door een uitvouwpagina met fotobijschriften. Ook de foto's en bijschriften lijken in eerste instantie chronologisch geplaatst, maar het heeft er alle schijn van dat de onbekende vormgever en Van de Poll zelf, zich hier toch van de artistieke vrijheden hebben bediend door foto's en tekst niet helemaal synchroon te laten lopen. Zelfs in de tekst lijkt Van de Poll zich van artistieke vrijheden te hebben bediend om het beeldverhaal een meer filmisch karakter te verschaffen.¹²

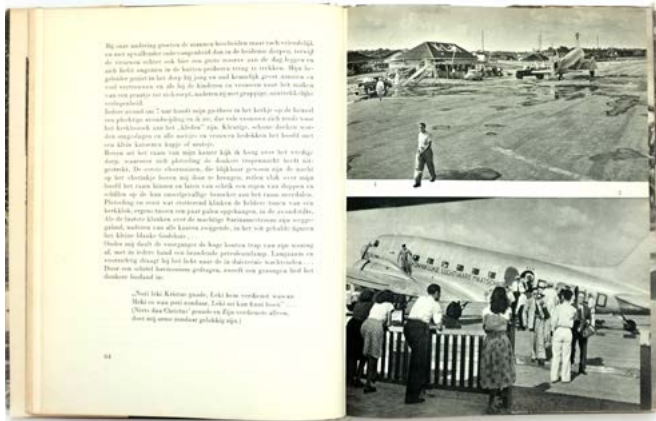
⁸ *Amigoe di Curacao*, 6-2-1948.

⁹ 'Zijn prachtige opnamen geven dit unieke werk over Suriname de waarde van een historisch land en volkenkundig document.', *De Telegraaf*, 3-12-1949, p. 7.

¹⁰ In de inleiding van *Suriname* schrijft Van de Poll: 'Moge dit boek er mede toe bijdragen de bestaande banden tussen de leden van één grote familie nog sterker aan te halen'.

¹¹ 'Iedere Nederlander verheugt er zich over, dat in de laatste tijd meer belangstelling voor "de West" gegroeid is. De nieuwe of vernieuwde belangstelling vroeg naar literatuur en foto-materiaal. Beide waren evenwel schaars; het in Nederland aanwezige fotomateriaal vooral was verouderd.', Willem van de Poll, *Suriname*, p.5.

¹² *Het Nationale Archief* geeft beschrijvingen van de foto's die Van de Poll maakte tijdens zijn reizen op de Antillen en Suriname geven soms meer informatie over de plaats waar de foto's genomen zijn. In het boek wordt dan geen plaats genoemd, maar de juiste plaatsnaam wordt weggelaten, waardoor de suggestie wordt gewekt dat sommige foto's op andere locaties zijn genomen dan waar de lezer vermoedt dat deze zijn genomen, afgaande op de tekst van Van de Poll en de sequentie van de foto's in het boek.

[afb. 4]

Het fotoboek bestaat grofweg uit drie delen, al zijn deze niet erg duidelijk gemarkeerd. Zowel het tekst- als fotoblok begint met een reeks foto's van Paramaribo en omstreken. Vervolgens maakt Van de Poll verschillende binnenlandse reizen en doet hier verslag van. De eerste belangrijke reis voert hem over zee naar de plaats Nieuw Nickerie en vervolgens over de rivier de Nickerie naar de binnenlanden van het district Nickerie.¹³ 'Het derde deel van het boek bestaat uit een fotografisch verslag van twee reizen over de Suriname en de Marowijne waarin Van de Poll hoofdzakelijk Marrons fotografeerde.'¹⁴

PARAMARIBO EN OMSTREKEN

Op de eerste foto uit het fotoblok is het vliegveld 'Zanderij' waarop een persoon te zien die het kader van de foto uitstapt. [zie afb.4] Hoewel Van de Poll het als blijk van gastvrijheid ziet, schrijft hij op 'fonetische wijze' hoe hij welkom wordt geheten door een 'breed lachende Surinamer met een gastvrij; "Welkom in Surinaaame Meneeeeer, goede reis gehaaaad?"' Het bijschrift van de tweede foto bestaat uit hetzelfde citaat. Het is het begin van een fotografisch reisverhaal, waarin de hoofdpersoon, Van de Poll, het hem onbekende land zal verkennen.

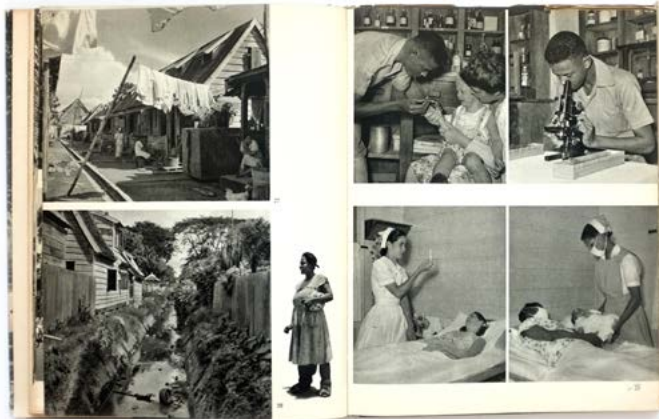
Eerst volgt een uitgebreid beeld van bezigheden Paramaribo en de bedrijven die hier gevestigd zijn. Daarna toont het boek een sequentie met straatbeelden. De lezer flaneert als het ware met de fotograaf door de stad. Een spread die illustratief is voor veel Europese fotoboeken over de koloniën. De linker pagina toont een dichtbevolkte wijk getoond met open riolering. De vier foto's daar tegenover tonen de 'Medische verzorging in het Militaire Hospitaal van Paramaribo', waarop een Creoolse studenten geneeskunde en verpleegkunde staan afgebeeld. [zie afb.5] Het is een beeldenreeks, kenmerkend voor veel fotoboeken uit die tijd, waarin een hoopvol beeld geschetst wordt door de positieve gevolgen van de modernisering te benadrukken. De Creolen lijken in het boek het aangewezen volk dat van de modernisering zal profiteren. Van der Poll beschrijft de mogelijkheid voor de Creoolse elite om in dit ziekenhuis een bevoegdheid tot het uitoefenen van geneeskunde kunnen verwerven.¹⁵

Visueel wordt Paramaribo verlaten in een spread waarop twee foto's een blik bieden op plantages even buiten Paramaribo. [zie afb.6] De eerste bevolkingsgroep die vervolgens specifiek in de tekst beschreven wordt zijn de Boeroes, de afstammelingen van verarmde Gelderse Boeren die in 1845 naar Suriname kwamen om hier nieuw land te koloniseren. Van de Poll schets een deprimerend beeld van deze gemeenschap. 'Met ontsteltenis zag ik, hoe in uitgestrekte citrus aanplantingen de in Nederland zo vurig begeerde sinaasappelen en grapefruits, door gebrek aan plukkrachten bleven hangen of afgevallen lagen te verrotten'. Hier wordt een somber beeld geschetst van de economische positie van de Boeroes. In de jaren vijftig zouden steeds meer Boeroes de landbouw verlaten om in andere functies de kost te gaan verdienen en zich meer vermengen door mensen uit de andere bevolkingsgroepen te huwen, iets dat tot dan toe niet gebeurde

¹³ Deze tocht staat beschreven op p. 12 t/m p. 31 en wordt geïllustreerd in de foto's vanaf nr. 76 t/m 130

¹⁴ Deze tocht staat beschreven op p. 32 t/m 64 en wordt geïllustreerd in de foto's vanaf nr. 131 t/m 199.

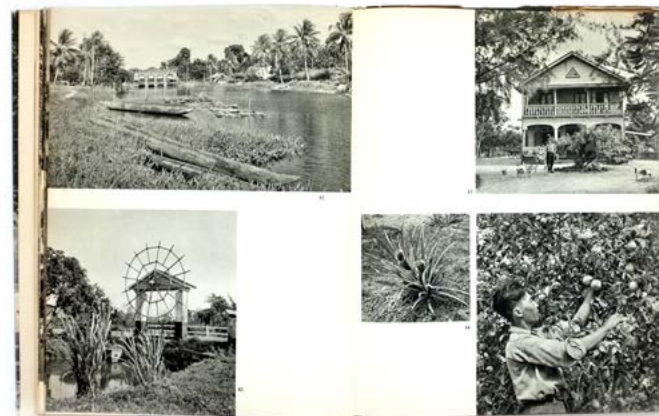
¹⁵ Over de Creolen wordt geschreven: 'Men noemt he Surinamers en verstaat daaronder de groep inheemse Nederlanders van overwegend donkere huidskleur. Deze vriendelijke mensen vestigden zich voor het grootste deel in de hoofdstad, waar zij verschillende beroepen uitoefenen en ambten bekleden. Zij zijn diep vernoocht aan het Nederlandse Vorstenhuis en velen hunner studeerden aan Universiteiten en andere onderwijsinstellingen in Nederland.' *Suriname*, p. 6

[afb. 5]

[afb. 6]

[afb.7]

[afb. 8]

[afb. 9]

[afb. 3]

[afb. 14]

De enige foto in het boek die gewijd is aan de Boeroes toont een woning op de plantage 'Kwatta' van Gerrit Jan van Dijk, samen met zeven honden voor zijn woning gefotografeerd. [zie afb.7] Van Dijk zelf is overigens nauwelijks herkenbaar omdat de foto van veraf is genomen. Van de Poll maakte weliswaar een close-up portret dat echter niet in het boek is opgenomen. Op een andere foto is een van zijn arbeiders, van Aziatische komaf, te zien terwijl hij Sinaasappels plukt. Zelf wordt Van Dijk niet als landarbeider gefotografeerd, wat de koloniale blik op de relaties tussen verschillende bevolkingsgroepen mogelijk versterkte.

De wirwar aan foto's die volgt is vermoedelijk het resultaat van enkele korte reizen die Van de Poll vanuit Paramaribo maakte. De spoorweg, houtkap, landbouwproducten en mineralen als goud en bauxiet behoren tot de onderwerpen. Ook zijn er foto's van mensen uit verschillende bevolkingsgroepen te zien. Tussen de verschillende foto's van industrie en landbouw staat totaal verloren een portret genomen in Paramaribo, van een 'Jonge Creoolse schone uit de stad'. [zie afb.8] Ook zijn enkele foto's van Nederlandse militairen in het Indianendorp Matta getoond.¹⁶ Van de Poll maakte een reeks foto's van een militaire colonne naar het inheemse dorp Matta in het district Para. Wat het doel van deze tocht was, blijft onduidelijk, maar mogelijk was er wgens de bauxietwinning van Paranam veel aanwezigheid van militairen. [zie afbeelding VP009]

CORONIE EN NICKERIE

De eerste grotere reis brengt Van de Poll naar de districten Nickerie en Coronie. De voornaamste fotoseries gaan over de winning van balata (een soort rubber). Zowel in tekst als beeld geeft Van de Poll een schets van het leven en de gebruiken van de Javanen en Hindoestanen die in beslotenheid leven.

Over het verblijf in Nickerie is Van de Poll vol lof over de gastvrouw van het Gouvernements-logeergebouw. De fotograaf bouwde een band op met de Creoolse gastvrouw Pauline die als gulle, goedhartige 'Koto-Missie' beschreven. Ook de oprechte warme gevoelens die Pauline koesterde voor Koningin Wilhelmina, worden door Van de Poll gewaardeerd.¹⁷ [zie Afb.3]

Van de Poll besteed uitgebreid aandacht aan de bootreis over de Coppename naar het Inheemse christen- dorp Cornelis Kondre en Coronie ('Suriname's palmentuin'). In het hele boek wordt een enigszins filmische vertelwijze gehanteerd, maar deze is het meest effectief in de foto's van de tocht naar de grootste 'Indianen nederzetting' Cornelis Kondre. De eerste foto van deze tocht toont bootsman Mozes aan het roer van de rivierboot. Hij kijkt uit over de rivier, die op de volgende pagina is te zien. Het zicht vanaf de boot op een Indiaanse nederzetting aan de Arrawarra-kreek is het volgende beeld dat geplaatst is naast een portret van een 'Indiaans Christenmeisje van de stam der Cariben'.¹⁸ [zie afb/ 14 en 15]

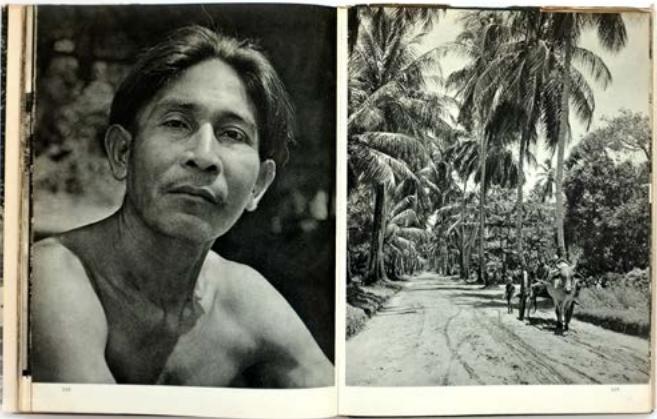
¹⁶ In de bijschriften en tekst wordt de naam van het Indianendorp Matta niet genoemd.

¹⁷ 'Bijna devoot fluistert zij: Voor de eer van mijn geliefde Koningin, onze Bigi Missie Willemina. Onder elke andere omstandigheid zouden deze woorden banaal en onwaarachtig geklonken hebben. Uit de mond van deze oude Suri-naamse vrouw kwamen zij als een diep doorvoeld getuigenis van eerbied, van ontroerende afhankelijkheid aan onze grijze vorstin.', *Suriname*, p. 17

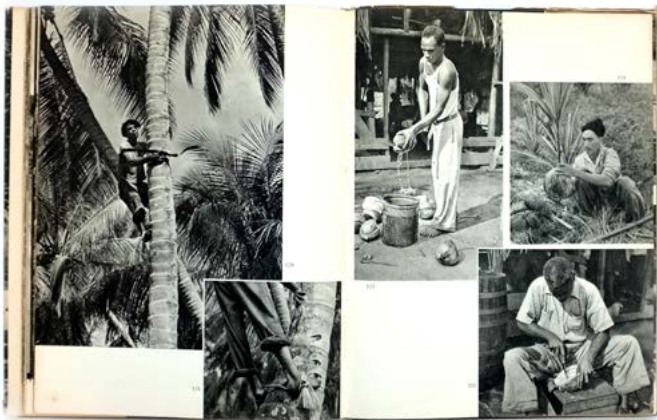
¹⁸ *Suriname*, foto's nummer 107-110.

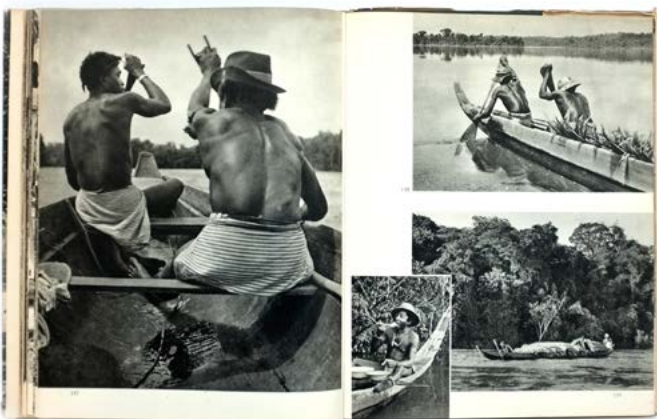
[afb. 15]

[afb. 16]

[afb. 17]

[afb. 18]

In de tekst schrijft Van de Poll beknopt over de verschillende Indianenstammen. Daarin ligt de nadruk op de invloed van het Christendom, door bijvoorbeeld de aandacht te leggen op een katholieke Creool die de kinderen in het dorp onderwijst. De invloed van het christendom op de Arawakken stam rijkt tot aan de verandering in kledingstijl. Hoewel het boek de Christelijke zending en missie lijkt te steunen, lijkt Van de Poll enigszins teleurgesteld dat de traditionele kleding, maar ook het naakt, onder invloed van het Christendom plaatst gemaakt voor hij benoemt als 'fantasieloze kleding'. Van de Poll schrijft hierover: 'In vele dorpen echter heeft jammer genoeg zelfs deze, met natuurlijke gratie gedragen kleding onder invloed der beschavingsnormen, blijkbaar geen waardering meer kunnen vinden en plaats moeten maken voor een in snit en kleur genormaliseerde zakkerige katoenen jurk voor de vrouwen en een, door permanent krimpen tot een lachwekkend ensemble verworpen, broek en jasje voor de mannen.'¹⁹ Het is een klassiek voorbeeld van de valse romantiek en het bevestigen van een anachronistische en stereotype visie waar het werk van veel Westerse fotografen onder lijdt. Op de foto's zijn hoofdzakelijk vrouwen en kinderen te zien, omdat veel van de mannen inmiddels arbeid verrichtten als houtkappers of balatableeders. De enige foto van een man is een close-portret van een Arawak. [zie afb.6]

Het deel over Coronie en Nickerie eindigt met een serie foto's over Creoolse en Hindoestaanse arbeiders in de palmentuinen van Coronie. waarover Van de Poll zich negatief uitlaat: 'De toestanden op het gebied der volkshuisvesting laten nog te wensen over, hetgeen, ondanks de inspanning van de missie en zending, ook op de zeden van invloed is.'²⁰ [zie afb.17]

DE MARRONS

De opzet van het boek Suriname wijst er op dat Van de Poll de reizen als een groot exotisch avontuur heeft beleefd, waarin hij van de ene verwondering in de andere belandde. De climax voor Van de Poll moet het vastleggen van de 'Bosnegers' zijn geweest. In het hoofdstuk met de enthousiaste titel '...en nu het bosland in!' doet Van de Poll een poging de cultuur van Marrons te beschrijven en deze fotografisch vast te leggen. De tekst heeft een algemeen verklarend karakter. Van de Poll schrijft dat: 'de "Bosnegers" een magische aantrekkingskracht op mij hebben uitgeoefend, ook al gelukte het mij nooit mij duidelijk een voorstelling te maken van de dragers van deze, onze jongens-fantasie prikkelende, benaming.'²¹ Hoewel hij vermeldt dat er vier Marron volken ('stammen') gebruikt hij doorgaans de term 'bosnegers'. Waar hij in de fotobijchriften verschillende Indianenvolken onderscheidt, noemt hij van de Marrons enkel de Ndyuka. Het lijkt belangrijker in de beschrijving aan te geven of de geportretteerden christenen of heidenen zijn. Ook in het fotoblok worden de belangrijkste fotosequenties gevormd door foto's van enerzijds 'heidense' dorpen (zoals Wakibasoe) en de, als gevolg van missie en zendingswerk, meer ontwikkelde dorpen (Kabelstation, Langatabbetje en Ganzee).

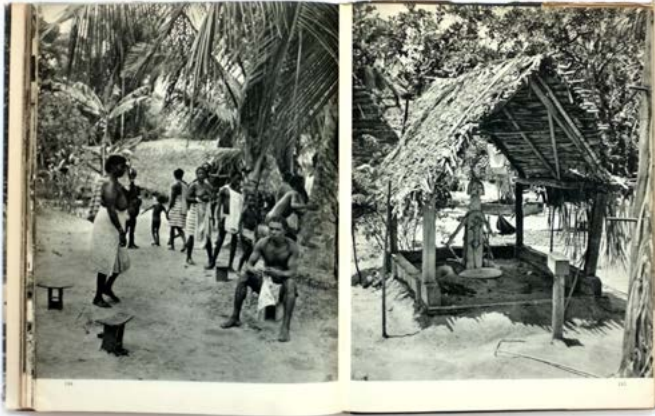
Wederom volgt een filmische verslag van verschillende boottochten over verschillende rivieren in verschillende districten naar het binnenland.²² De sequentie bevat daarmee dus fotografische afbeeldingen van Marrons die op verschillende plekken zijn gemaakt. In de bijschriften wordt niet of nauwelijks vermeld op welke plaats de foto's zijn genomen. [zie afb.18]

¹⁹ Suriname, p. 24.

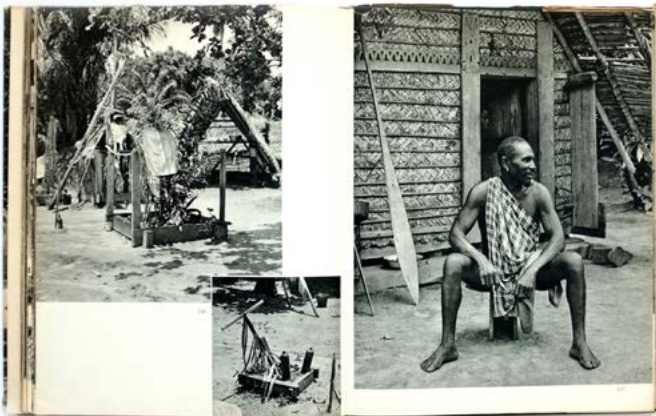
²⁰ Suriname, p. 31.

²¹ Suriname, p. 32.

²² Zie foto 131 tot en met 143.

[afb. 19]

[afb. 20]

[afb. 21]

[afb. 22]

Fascinerend is de beschrijving van de achterdocht die de Marrons koesteren jegens Nederlanders. Van de Poll weet dit te relativeren vanuit de historische context van overheersing en onderdrukking. Dat er sprake is van wantrouwen wordt Van de Poll duidelijk gemaakt doordat het hem verboden wordt opnames van mensen te maken.²³ Enerzijds zouden ze bang zijn dat hun ziel zou worden weggenomen, anderzijds weigerden, wellicht uit protest tegen de koloniale overheersers, ze medewerking doordat ze de Gouvernements "oudsten" in Paramaribo wantrouwden. Deze zouden de goede gaven van de Koningin achterhouden en in eigen zak steken. Met andere woorden; de dorpsoudsten van Wakibasoe vermoedden corruptie in Paramaribo. Ondanks het verbod nam Van de Poll heimelijk foto's en lijkt daar trots op te zijn, zoals blijkt uit een bijschrift dat vermeldt: 'Wat zij niet wisten en ook niet behoefden te weten....ik kon "om een hoekje" fotograferen. [zie afb.19].

Verder staan enkele opnames van religieuze plekken in Wakibasoe, een plaats die onvermeld blijft, maar wordt beschreven als een 'heidens bosnegerdorp'. Op deze plek werd ook een portret gemaakt van Kondre Massa, het dorps hoofd zittend voor zijn hut. In de tekst beschrijft Van de Poll deze man weliswaar als knappe, maar vooral ook als onbetrouwbare op geld beluste persoon. Ook hier kostte het Van de Poll moeite om toestemming te krijgen, en lukte het pas na het betalen van een bedrag om een portret te kunnen maken. [zie afb.20]

Van de Poll nam meerdere opnames op in het boek die de gebruiken van de Marrons laten zien. Bij welk volk hij deze foto's maakte, wordt nergens vermeld. In de bijschriften wordt alleen vermeld dat het heidense dorpen betreft. Voor inspiratie is overduidelijk geput uit gangbare antropologische opnames waarin de focus lag op heilige plekken, de jacht, handwerk, haardracht, lichaamskunst als tatoeeringen, het dragen van sieraden en de traditionele dans.²⁴ [zie afb.21]

De sequentie in Wakibasoe eindigt met een foto van een kind dat lijdt aan oedeem en/of framboesia. De foto van het zieke kind fungeert duidelijk als een overgangsfoto naar een nieuwe sequentie waarin de werkzaamheden in het zendingshospitaal 'Prinses Juliana' zijn vastgelegd. Hierin spelen de Nederlandse dokter Duurvoort en zuster Agaat een prominente rol. Deze foto's dienen hoogstwaarschijnlijk het doel de positieve aspecten van de Nederlandse inmenging in Suriname te benadrukken. [zie afb. 22, 23 en 24].

²³ Deze gebeurtenis heeft zich waarschijnlijk voorgedaan in een dorp in het district Marowijne.

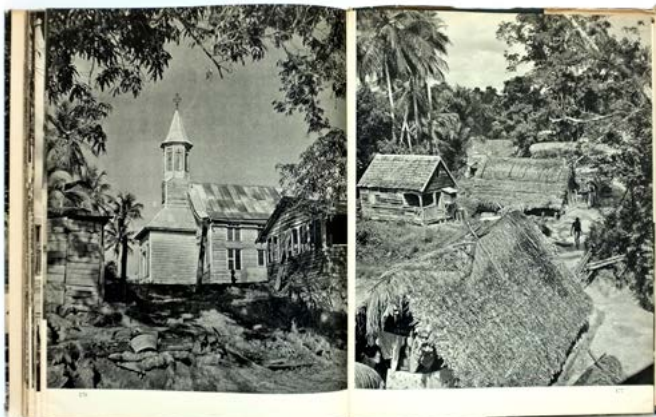
²⁴ Van de Poll besteedt beknopt en waarschijnlijk onvolledig aandacht aan de kleding en aan de houtsnijkunst van de marrons dat beschreven wordt als 'Primitief, maar uiterst vindingrijk en suggestief.

[afb. 23]

[afb. 24]

[afb. 25]

[afb. 26]

De opnames uit het Christelijke dorp Ganzee vormen het sluitstuk van de reis en dienen een vergelijkbaar doel. [zie afbeelding VP025] Van de Poll beschrijft het dorp en zijn ontmoeting met de kapiteins Egmund Josef Treu en Willem Alexander die beiden in schuttersuniformen zijn geportretteerd. Allebei dragen ze een koperen ketting met daarop het Rijkswapen. [zie afb.26] Op de volgende pagina staat een foto van de woning van de hoofdkapitein waarvoor, ter ere van het bezoek, de Nederlandse vlag wappert. Het is echter niet waarschijnlijk dat dit de hut is van de afgebeelde hoofdkapitein in Ganzee, maar dat de hut in Langatabetje staat.²⁵ Zowel in woord als beeld laat Van de Poll de gebeurtenissen en opnames uit Ganzee en Langatabetje in elkaar overvloeien zonder te vermelden dat het twee verschillende plaatsten betreft. Waarschijnlijk met het doel een duidelijkere verhaallijn te creëren. Door een tegenstelling tussen 'heidense dorpen en christelijke dorpen te benadrukken heeft Van de Poll willen laten zien dat de Nederlanders ook de Marrons 'beschaving' bij wisten te brengen.

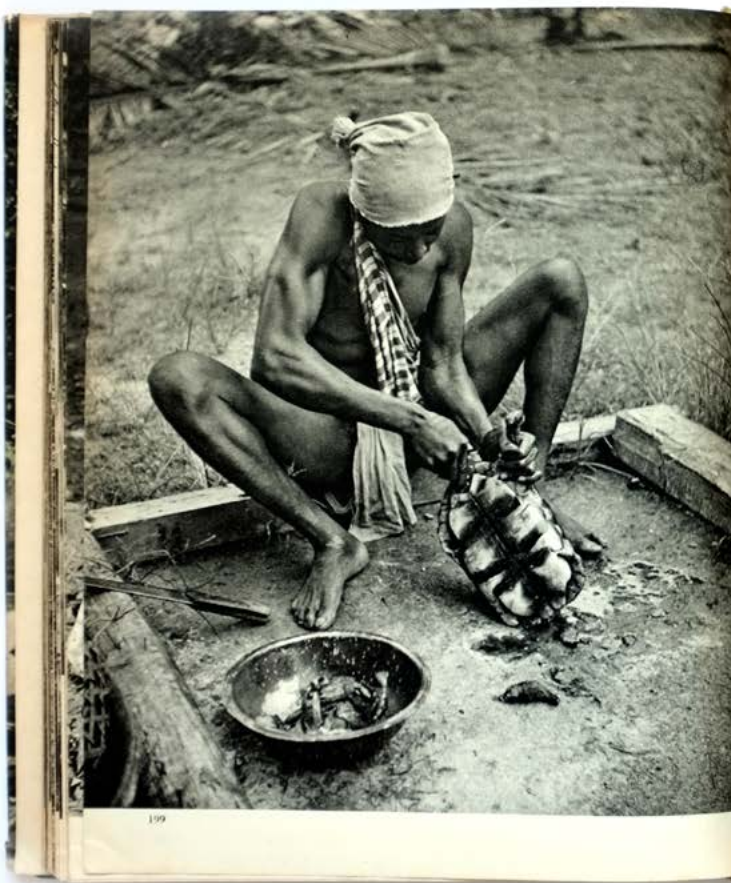
De laatste foto in het boek betreft een opname uit Langatabetje waarop een man te zien is die een schildpad bereidt als avondmaaltijd. Het bijschrift luidt: '...vanavond eten we alweer schildpad...' Een avondmaal lijkt een logische afsluiting van het boek dat leest als reisverhaal, maar achter de keuze voor deze foto zou nog een ander idee kunnen schuilen. De allereerste foto in het boek toont de Creoolse gastvrouw Pauline met een schaal fruit. Van de Poll omschrijft haar als een geciviliseerde Creool. In de openingsfoto biedt zij hem smakelijk fruit aan. Bij de laatste foto daarentegen noemt Van de Poll de man niet bij naam en suggereert in het bijschrift dat hij opziet tegen het weer eten van een schildpad.²⁶ [zie afb.27 en 3] Misschien dat hier wel de suggestie wordt gewekt van beschaafde Creolen en onbeschaafde Marrons.

Dat onderscheid is merkbaar in de wijze waarop de verschillende bevolkingsgroepen in het boek *Suriname, een fotoreportage van land en volk* worden gepresenteerd. Nederlanders worden steeds geportretteerd als beschaafd en hoogopgeleid. Belangrijker, ze lijken nodig de Surinamers te moderniseren, te besturen en de bestrijding van ziektes.²⁷ De Creolen vormen overduidelijk nieuw te vormen elite in Suriname, waarbij benadrukt wordt dat zij in staat worden geacht bestuurlijke ambten te kunnen gaan vervullen. Soms worden de Creolen als arbeiders afgebeeld, maar de landarbeid lijkt vooral uitgevoerd te worden door de Javanen en Hindoestanen. Deze volken lijken vast te houden aan hun eigen cultuur. De inheemse bevolking en de Marrons spelen een bijzondere rol in het boek. Hoewel Van de Poll een poging doet hun cultuur te doorgronden, lukt het hem niet de clichés van 'onderontwikkelde volken' te vermijden. Van de Poll keek met een koloniale Westerse blik waarin het Christelijke superioriteitsgevoel overheerst. Terwijl in Indonesië een koloniale oorlog woedde en er in Suriname wel degelijk de vraag naar zelfbeschikking groeide, lijkt Van de Poll zich hier nauwelijks van bewust. Daarmee blijft *Suriname* lezen als een jongensboek dat vooral inzicht geeft in de onwetende blik van een Nederlandse fotojournalist en een gebrek aan diepgang.

²⁵ Op de website van het Nationaal archief wordt vermeld dat de opname is gemaakt in Langatabetje. Ook in de tekst wordt de hut en de vergadering daaronder gekoppeld aan de twee kapiteins uit Ganzee.

²⁶ Hoewel Van de Poll de man in de foto niet bij naam noemt in het boek, is de naam van de man wel degelijk bekend. Het betreft namelijk de Marron Adauwna die in Langatabetje is gefotografeerd.

²⁷ Van de Poll laat in foto's 83 en 84 zien dat de Districts-Commissaris vraagstukken en moeilijkheden van Creolen, Javanen en Hindoestanen moet oplossen.

[afb. 27]